

EKONOMSKE OSNOVE DRŽAVE I PRAVA

**Pravni fakultet
Univerziteta u Travniku**

Copyright © Faruk Jašarević, Sarajevo, 2018

MODUL 10. EKONOMSKI RAST I RAZVOJ

Prof.dr. Faruk Jašarević

CILJEVI IZLAGANJA

- **DATI OPĆI OSVRT NA KONCEPT EKONOMSKOG RASTA I KONCEPT EKONOMSKOG RAZVOJA**
- **PRIKAZATI ODREDNICE EKONOMSKOG RAZVOJA**

CILJEVI IZLAGANJA

- OBJASNITI NAČINE UBRZANJA EKONOMSKOG RAZVOJA
- PRIKAZATI MODELE EKONOMSKOG RAZVOJA
- OBJASNITI KONFLIKT RASTA
- ELABORIRATI OSNOVE NOVE EKONOMIJE

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **U 20. STOLJEĆU ČOVJEČANSTVO JE UZNAPREDOVALO U:**
 - **EKONOMSKOM**
 - **DEMOGRAFSKOM**
 - **OBRAZOVNO ZNANSTVENOM**
 - **KULTURNOM... POGLEDU**
- VIŠE NEGO U CJELOKUPNOM
DOTADAŠNJEM RAZVOJU**

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **SVE SE U SVIJETU**
 - **MJERI** STEPENOM PORASTA TIH DJELATNIH I ŽIVOTNIH MANIFESTACIJA
 - **USPOREĐUJU** DOSTIGNUĆA POJEDINIH SREDINA, I NA TEMELJU TOGA
 - **PROCJENJUJE** OPRAVDANOST NJIHOVA EKONOMSKOG ORGANIZIRANJA

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **NAJVAŽNIJE** **SE** **POSTIŽE**
DJELOTVORNOM **EKONOMSKOM**
ORGANIZACIJOM

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **ZA NORMALAN, USPJEŠAN, ZDRAV I BOGAT ŽIVOT SVAKOG DRUŠTVA NAJVAŽNIJI SU NJEGOV:**
 - ***EKONOMSKI RAST***
 - |
 - ***EKONOMSKI RAZVOJ***

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **KONCEPT EKONOMSKOG RASTA** (*engl. economic growth*) **PODRAZUMIJEVA POVEĆANJE KOLIČINE MATERIJALNIH DOBARA I USLUGA ILI REALNOG DOHOTKA, U UKUPNOM IZNOSU ILI PO STANOVNIKU, U OKVIRIMA NEKE DRUŠTVENE ZAJEDNICE I U ODREĐENOM RAZDOBLJU**

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- NEKI SMATRAJU DA SE TERMINOM **EKONOMSKI RAST** TREBA KORISTITI KADA JE RIJEČ O **NERAZVIJENIM ZEMLJAMA**, KOJE JOŠ NISU ZAKORAČILE U PROCESSE INDUSTRIALIZACIJE

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- DRUGI SMATRAJU DA KADA SE
RADI O RAZVIJENIM ILI
VISOKORAZVIJENIM SREDINAMA
TREBA KORISTITI IZRAZ **KONCEPT
EKONOMSKOG RAZVOJA**

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- ŠTO JE **EKONOMSKI RAST**?
- KADA SE POSTAVI PITANJE **EKONOMSKOG RASTA** ONDA SE OBIČNO ČUJE KAKO TO I NIJE NEŠTO ČIME BI SE SADA TREBALO BAVITI JER JE SVIMA JASNO ŠTO JE **EKONOMSKI RAST** I KAKO ON NASTAJE

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **KONTINUIRANO SE JAVNOSTI PREZERNTIRAJU DRŽAVNI IZVJEŠTAJI O RASTU PRIVREDE, I TO NE NEKI UOPĆENI IZVJEŠTAJI, VEĆ VEOMA PRECIZNI IZVJEŠTAJI KOJI SE DAJU U PROCENTIMA I DESETIM DIJELOVIMA PROCENTA – ONDA JE VALJDA JASNO DA SE TU RADI O NEČEMU ŠTO JE VEOMA DOBRO POZNATO**

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- UOSTALOM, DA SE NE ZNA ŠTO JE **EKONOMSKI RAST**, KAKO BI GA TAKO LAKO I PRECIZNO MOGLI IZMJERITI?
- MEĐUTIM, **EKONOMSKI RAST** NIJE ONO ŠTO VEĆINA MISLI DA ON JESTE, JER ONO ŠTO SE UČILO U SISTEMU DRŽAVNOG OBRAZOVANJA I NIJE EKONOMIJA, VEĆ ANTIEKONOMIJA

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- TU SE I NIJE RADILO O EKONOMSKOM OPISMENJAVANJU NARODA, VEĆ O SOCIJALISTIČKOJ INDOKTRINACIJI
- ONO ŠTO SE NARODU PREDSTAVLJA KAO **EKONOMSKI RAST** JE ČISTA FIKCIJA, A DA BI SE SAZNALO ŠTO JE PRAVI **EKONOMSKI RAST** I KAKO ON NASTAJE – MORA SE ČITATI ONO ŠTO O TOME KAŽE PRAVA EKONOMIJA

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **KLJUČ ZA EKONOMSKI USPJEH I EKONOMSKI RAST** OVISI PRIJE SVEGA O MOGUĆNOSTIMA NACIJE DA
 - **STVORI NOVE VRIJEDNOSTI I DOBRA, TE**
 - **POBOLJŠA KVALITET POSTOJEĆIH**

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **ZAŠTO SE ONDA U BIH TOLIKO POZORNOSTI PRIDAJE SAMO SMANJENJU JAVNE POTROŠNJE, POVEĆANJU OSOBNE ŠTEDNJE, MONETARNIM I FISKALNIM POLITIKAMA, A NEMA DISKUSIJE O INOVACIJAMA, OTKRIĆIMA, TEHNOLOŠKOM NAPRETKU I O KVALITETNOM OBRAZOVANJU?**

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- NIJE, DAKLE, JEDINO VAŽNO KAKO SMANJITI I RASPOREDITI DRŽAVNI PRORAČUN (BUDŽET), NEGO JE ZNAČAJNO KAKO **POVEĆATI BRUTO DOMAĆI PROIZVOD, ODNOSNO NACIONALNI DOHODAK**, KOJI ĆE ONDA OMOGUĆITI I VEĆA PRORAČUNSKA SREDSTVA

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- PITANJE **EKONOMSKOG RASTA** JE **KLJUČNO EKONOMSKO PITANJE**
- ZATO MIZES (*Čovjek ne razmišlja samo da bi razmišljao, već i da bi djelovao –Ludvig fon Mizes*) KAŽE DA OD SPOSOBNOSTI ČLANOVA DRUŠTVA DA SHVATE ŠTO JE **EKONOMSKI RAST** I KAKO ON NASTAJE, OVISI HOĆE LI SE TO DRUŠTVO RAZVIJATI ILI ĆE RATOVATI

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **KADA SE GOVORI O EKONOMSKOM RASTU, ONDA SE MISLI I NA AMBICIJU UPRAVLJANJA RAZVITKOM**
- **POSTOJI, DAKLE, NAMJERA DA SE DRUŠTVOM UPRAVLJA I VODI PREMA STANJU: VIŠEG ŽIVOTNOG STANDARDA POJEDINACA, VIŠE RAZINE ZAPOSLENOSTI, BOLJE ZDRAVSTVENE I SOCIJALNE SKRBI...**

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- MEĐUTIM, SAM VISOKI **EKONOMSKI RAST** NE MOŽE BITI ODRŽIV NA DUŽE VRIJEME
- NAPORI STIMULIRANJA ISKLJUČIVO SAMOG **EKONOMSKOG RASTA** ZAJEDNICE, U ODSUTNOSTI POLITIČKE, ADMINISTRATIVNE I KULTURNE INFRASTRUKTURE, POZNATI SU U POVIJESTI KAO PROMAŠAJI

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **DINAMIKA EKONOMSKOG RASTA MJERI SE NA DVA NAČINA:**
 - **POVEĆANJEM REALNOG BRUTO DOMAĆEG PROIZVODA**
 - **POVEĆANJEM REALNOG NARODNOG (NACIONALNOG) DOHOTKA**

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **TO SE IZRAŽAVA POSTOTKOM
PROSJEČNOG GODIŠNJEG
POVEĆANJA**

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **TO JE REALNA EKONOMSKA
KATEGORIJA KOJA OSIGURAVA
MOGUĆNOSTI:**
 - **UVEĆANJA REALNIH DOHODAKA**
 - **RASTA ŽIVOTNOG STANDARDA**
 - **PORASTA AKUMULACIJE, A PREKO
TOGA I MOGUĆNOST JAČANJA
MATERIJALNE OSNOVE PROIZVODNJE
U BUDUĆNOSTI**

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **KONCEPT EKONOMSKOG RASTA ZADRŽAVA SE SAMO NA KVANTITATIVNOJ STRANI** IZRAŽAVANJA REZULTATA EKONOMSKE AKTIVNOSTI PROIZILAZI DA SE ZASNIVA NA POJEDNOSTAVLJENOM PROUČAVANJU EKONOMSKE DINAMIKE I IMA SASVIM ODREĐENA OGRANIČENJA

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **TAKAV KVANTITATIVNI PRISTUP PROCESU REPRODUKCIJE POSEBNO NE RESPEKTIRA ULOGU I ZNAČAJ ČOVJEKA – SUBJEKTIVNOG FAKTORA SVODEĆI GA NA PUKI FAKTOR REPRODUKCIJE**

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **EKONOMSKI RAST** JE DEFINIRAN KAO:
 - RAST REALNOG BDP-A U ODREĐENOM PROMATRANOM RAZDOBLJU
 - RAST REALNOG BDP-A **PO STANOVNIKU** U ODREĐENOM PROMATRANOM RAZDOBLJU

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **RAST JE ŠIROKO PRIHVAĆENI, PRIMARNI CILJ EKONOMSKE POLITIKE – RASTOM REALNIH PLAĆA I PRIMANJA, OSIGURAVAJU SE BOGATIJE MOGUĆNOSTI POJEDINACA I OBITELJI (DOMAĆINSTAVA) BEZ „ŽRTVOVANJA” DRUGIH MOGUĆNOSTI I „UŽITKA”**

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **EKONOMSKI RAST** OZNAČAVA I RAST PRODUKTIVNOSTI (REALNI OUTPUT PO JEDINICI ULOŽENOG INPUTA)
- **KONCEPT EKONOMSKOG RASTA** FORMIRAN JE ISKLJUČIVO NA
 - **KRITERIJU EFIKASNOSTI**
 - **I**
 - **MAKSIMALIZACIJE PROFITA**

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **KARAKTERISTIČAN JE ZA POČETNU FAZU, A U SAVREMENIM UVJETIMA MOŽE SE TRETIRATI SAMO KAO POČETNI CILJ KADA SU U PITANJU ZEMLJE U RAZVOJU I TRANZICIJSKE ZEMLJE, ALI I TADA U OKVIRU ŠIREG TRETMANA REPRODUKCIJE**

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **KONCEPT EKONOMSKOG RASTA, KAO I INDIKATORI KOJIMA SE IZRAŽAVA I PRATI, NE OSIGURAVA PRAĆENJE I OSTVARIVANJE NIZA OSTALIH ZNAČAJNIH EKONOMSKIH I DRUŠTVENIH CILJEVA**

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **KONCEPT EKONOMSKOG RAZVOJA**
(engl. economic development) **OBUHVATA**
 - **EKONOMSKI RAST**
 - **SLOŽENE TRANSFORMACIJE U KOMPOZICIJI I STRUKTURI PRIVREĐIVANJA**
 - **PROMJENE ZNAČENJA POJEDINIH INPUTA I NJIHOVOG UDJELA U PORASTU UKUPNOG OUTPUTA**
 - **I ...**

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- ...
- **STEPEN ZADOVOLJAVANJA LJUDSKIH POTREBA, POČEV OD EGZISTENCIJALNIH POTREBA, PA SVE DO ONIH KOJI SE ODNOSE NA SVESTrani RAZVOJ LJUDSKE LIČNOSTI I STVARANJE OPĆIH UVJETA KOJI PODSTIČU KREATIVNOST ČOVJEKA**

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **POSTOJI ZNAČAJNA, IZRAŽAJNA RAZLIKA** IZMEĐU RASTA I RAZVOJA!!!
- **EKONOMSKI RAST** PREDSTAVLJEN JE KAO RAST SPECIFIČNIH MJERA POPUT RAST BDP-A, RAST BNP-A, RAST BDP-A PO STANOVNIKU
- **EKONOMSKI RAZVOJ** PREDSTAVLJA PUNO ŠIRI POJAM

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- ODGOVARA **POBOLJŠANJIMA**
ISKAZANIM KROZ **RAZLIČITE DRUGE**
INDIKATORE POPUT ...

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- ... **PROSJEČNE ŽIVOTNE DOBI
STANOVNIŠTVA**
- **PROSJEČNOG TRAJANJA ŽIVOTA**
- **INSTITUCIONALNOG RAZVOJA**
- **EKONOMSKIH I POLITIČKIH SLOBODA**
- **SOCIJALNE PRAVDE, KVALITETA ŽIVOTA**
- **STABILNOG I KVALITETNOG
OKRUŽENJA**

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **POLITIKE VLADE SU USMJERENE NA:**
- **OSIGURANJE VISOKE ZAPOSLENOSTI, STABILNOSTI CIJENA, REALNOG TEČAJA, POZAMAŠNE POREZNE BAZE, ODRŽIVOG RASTA...**
- **OSIGURANJE INFRASTRUKTURE, „USLUGA” POPUT PROMETNICA, ŠKOLA, PARKOVA, PREVENCIJE KRIMINALA, OBRAZOVANJA...**

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **... OSIGURANJE PROGRAMA KOJI
OLAKŠAVAJU POVEĆANJE
ZAPOSLENOSTI I STABILNOST
MIROVINSKOG SUSTAVA KROZ
POJEDINE POLITIKE POTICANJA START-
UPOVA, STABILNOG
MAKROEKKONOMSKOG OKRUŽENJA,
POVOLJNOG OKRUŽENJA ZA TRANSFER
TEHNOLOGIJE, FDI...**

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **EKONOMSKI RAZVOJ PREDSTAVLJA PROCES EKONOMSKE AKTIVNOSTI SVIH SUBJEKATA U ODREĐENOJ ZAJEDNICI (DRŽAVI) ČIJI JE CILJ NEPREKIDNO POVEĆAVANJE MOGUĆNOSTI ZADOVOLJAVANJA UKUPNIH POTREBA ZAJEDNICE**

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **EKONOMSKI RAZVOJ JE TAKAV EKONOMSKI RAST KOJI JE**
 - **IZAZVAN SVJESNIM DJELOVANJEM EKONOMSKIH ODLUKA I**
 - **USMJEREN OD NIŽE NA VIŠU RAZINU RAVNOTEŽE AUTONOMNIM EGZOGENIM (VANJSKIM) SREDSTVIMA**

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **UKUPAN DRUŠTVENI RAZVOJ I
BLAGOSTANJE SVAKE LJUDSKE
ZAJEDNICE JE U ODLUČUJUĆOJ
MJERI OVISNO OD REZULTATA
OSTVARENIH U PROCESU
EKONOMSKOG RAZVOJA**

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- ***LOKOMOTIVA*** ***EKONOMSKOG***
PROGRESA (SAMUELSON I NORDHAUS)
SASTOJI SE OD:
- **LJUDSKOG PROIZVODNOG FAKTORA**
(**PONUDA RADNE SNAGE,**
OBRAZOVANJE, DISCIPLINA,
MOTIVACIJA) ...

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- ... PRIRODNOG PROIZVODNOG FAKTORA (ZEMLJIŠTE, RUDNA I ENERGETSKA BOGATSTVA, KLIMA)
- AKUMULACIJE KAPITALA (STROJEVI, TVORNICE, INFRASTRUKTURA)
- TEHNOLOGIJE (ZNANOST, INŽENJERING, UPRAVLJANJE, PODUZETNIŠTVO)

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- U NOVIJE DOBA SVE SE ČEŠĆE SUSREĆE MIŠLJENJE DA JE **EKONOMSKI RAZVOJ** *EKONOMSKI RAST POVEZAN S KVALITATIVNIM PROMJENAMA* U PRIVREDNIM I DRUGIM DRUŠTVENIM ODNOSIMA

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **KONCEPT EKONOMSKOG RAZVOJA
OBUHVATA SADRŽAJ KONCEPTA
EKONOMSKOG RASTA ALI GA I
PROŠIRUJE TAKO DA SE POD
EKONOMSKIM RAZVOJEM
PODRAZUMIJEVA:**

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

**A) RAST MATERIJALNE PROIZVODNJE I
USLUGA I RAST REALNOG BRUTO
DOMAĆEG PROIZVODA I NACIONALNOG
DOHOTKA UZ ISTOVREMENE
STRUKTURALNE PROMJENE**

**B) KVALITATIVNE I KVANTITATIVNE
PROMJENE U UKUPNOJ DRUŠTVENOJ
REPRODUKCIJI ...**

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

**C) PROMJENE DO KOJIH DOLAZI POD
UTJECAJEM ZNANSTVENOG I
TEHNIČKOG PROCESA**

**D) PROMJENE DO KOJIH DOLAZI
UTJECAJEM DRUŠTVENOG I
EKONOMSKOG OKRUŽENJA ...**

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

E) STVARANJE UVJETA ZA SVESTRANI RAZVITAK LIČNOSTI (NE SAMO NA RAZINI STRUČNIH ZNANJA VEĆ I SVESTRANO OBRAZOVANE LIČNOSTI)

F) STVARANJE MOGUĆNOSTI DA ČOVJEK SUDJELUJE U DONOŠENJU ODGOVARAJUĆIH ODLUKA BITNIH ZA NJEGOV RAZVOJ I RAZVOJ OKRUŽENJA

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **TEORETIČARI EKONOMSKOG
RAZVOJA UGLAVNOM SE SLAŽU
DA JE TEHNOLOŠKI NAPREDAK I
RAZVITAK GLAVNA ODREDNICA
DUGOROČNOG EKONOMSKOG
RAZVOJA**

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **NOVE TEORIJE RAZVOJA ZASNIVAJU SE NA POVEĆANJU PROFITA**
 - **PRIMJENOM NOVIH METODA PROIZVODNJE**
 - **RAZVIJANJEM NOVIH PROIZVODA**
 - **UVOĐENJEM RAZNOVRISNIH INOVACIJA**

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **INOVACIJE SU, PAK, OVISNE O ZNANJU KOJE JE TAKOĐER SVOJEVRSNO DOBRO I KOJE SE PROIZVODI**
- **KAKO TO ISTIČU NEKI AUTORI POVEĆANJE PROIZVODNOSTI I POBOLJŠANJE STANDARDA ŽIVLJENJA UVIJEK DOVODI OD PREDNOSTI U ZNANJU I DO POBOLJŠANJA U PRIMJENI ZNANJA**

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- UZ PORAST KAPITALNE OPREMLJENOSTI RADA, NA EKONOMSKI RAZVOJ POSEBAN UTJECAJ IMA I TEHNIČKI NAPREDAK
- NEKI STARIJI MODELI TRETIRALI SU TEHNOLOŠKI NAPREDAK KAO EGZOGENU (VANJSKU) VARIJABLU

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- U **NEOKLASIČNOM MODELU** MALI DIO EKONOMSKOG RASTA MOŽE SE PRIPISATI **FAKTORU RADA**, A JEDAN SE DIO ODNOSI NA **FAKTOR KAPITALA**
- VELIKI JE OSTATAK PRIPISAN **TEHNOLOŠKOM PROGRESU**, KOJI JE OVDJE TRETIRAN KAO **EGZOGENA (VANJSKA) VARIJABLA**

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- NA POČETKU OSAMDESETIH GODINA **NAPREDAK U TEHNOLOGIJAMA** POČEO SE TRETIRATI KAO DIO EKONOMSKE TEORIJE
- SKUP RAZLIČITIH TEORIJSKIH I EMPIRIJSKIH RADOVA POJAVIO SE KAO **NOVA ENDOGENA (UNUTARNJA) TEORIJA RAZVOJA**

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- ZA RAZLIKU OD NEOKLASIČNE TEORIJE, NAGLASAK JE NA TOME DA EKONOMSKI RAZVOJ POSTOJI KAO ENDOGENI ISHOD (OUTCOME) **DINAMIČKOG EKONOMSKOG SISTEMA**, A NE KAO POSLJEDICA DJELOVANJA NEKE MISTIČNE SILE IZVANA

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **ENDOGENA TEORIJA RAZVOJA**
POSTULIRA NEKOLIKO KANALA KROZ KOJE
- **TEHNOLOGIJA**
- **LJUDSKI KAPITAL**
- **STVARANJE NOVIH IDEJA**
- **OMOGUĆUJU UTJECAJNE VEZE PREMA VARIJABLI EKONOMSKOG RAZVOJA**

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- RAZUMLJIVO JE DA ZNAČAJAN I ODRŽIVI EKONOMSKI RAZVOJ MOŽE OSIGURATI SAMO **KONTINUIRANI TEHNOLOŠKI NAPREDAK**, ŠTO SE VIDI IZ POZNATIH MATEMATIČKIH IZRAZA ZA STOPU RASTA BRUTO DOMAĆEG PROIZVODA PO STANOVNIKU

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **DUGOROČNO NE MOŽE SE OČEKIVATI KONSTANTAN PRIRAST **FAKTORA RADA**, A VEĆI **RAST KAPITALA** U ODNOSU NA RAD VODI SMANJENJU POVRATA NA KAPITAL I KAO KRAJNJOJ POSLJEDICI PADU RASTA, ČAK I ZA SLUČAJ KONSTANTNOG PRIRASTA KAPITALA**

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **SVAKA EKONOMIJA MORA KONTINUIRANO POBOLJŠAVATI SVOJU TEHNOLOGIJU TZV. “INTENZIVNI RAST”**
- **TEHNOLOŠKI NAPREDAK ZA GRUPU PET INDUSTRIJALIZIRANIH ZEMALJA (SAD, UK, NJEMAČKA, FRANCUSKA, JAPAN) IMA DALEKO NAJZNAČAJNIJU ULOGU, ČINEĆI IZMEĐU 46% I 71% NJIHOVA EKONOMSKOG RAZVOJA**

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **POZITIVNA VISOKA KORELACIJA
EKONOMSKOG RAZVOJA S
TEHNOLOŠKIM NAPRETKOM UPUĆUJE
NA TO DA SE POSEBNA POZORNOST
UNUTAR STRATEGIJE EKONOMSKOG
RAZVOJA MORA PRIDATI DVJEMA
PARCIJALNIM STRATEGIJAMA: ...**

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- ...
- **(1) STRATEGIJI ZNANSTVENO
TEHNOLOŠKOG RAZVITKA**
- |
- **(2) STRATEGIJI OBRAZOVANJA**

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **TEHNOLOŠKI NAPREDAK** POJEDINE DRŽAVE ILI NACIJE, OSTVARUJE SE RAZVIJANJEM ILI DIFUZIJOM NOVIH TEHNOLOGIJA
- INDUSTRIJSKE GRANE ILI SEKTORI, KOJI POČIVAJU NA **VISOKIM TEHNOLOGIJAMA**, OSTVARUJU VISOKE PROFITE - VISOKE IZNOSE POVRATA NOVCA U ODNOSU NA INVESTICIJE

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **KONCEPT EKONOMSKOG RAZVOJA
KOMPLETIRAN JE ODREĐENIM
BROJEM POKAZATELJA –
INDIKATORA**

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **SEDAMDESETIH GODINA 20. STOLJEĆA DOŠLO SE DO INDEKSA KVALITETE ŽIVOTA (POLI) KAO INDIKATORA KOJIM SE MJERI I USPOREĐUJE STEPEN ZADOVOLJAVANJA TEMELJNIH POTREBA ZA VEĆINU STANOVNIŠTVA, A KOJI SE IZRAŽAVAJU PREKO TRI POKAZATELJA: ...**

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **OČEKIVANOG TRAJANJA ŽIVOTA**
- **STOPE DJEČJEG MORTALITETA**
- **I**
- **STOPE PISMENOSTI**

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **STATISTIČKE SLUŽBE** REDOVITO PRATE I MJERE EKONOMSKI RAZVOJ I PRIKAZUJU GA U KOMBINACIJI OVOGA INDEKSA I PROSJEČNOG GODIŠNJEG POVEĆANJA REALNOG BRUTO DOMAĆEG PROIZVODA ILI NACIONALNOG DOHOTKA

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **U TOME SE OGLEDA:**
 - **USPJEŠNOST** **DRUŠTVENOG**
PRIVREĐIVANJA,
 - **MOGUĆNOST** **ZADOVOLJAVANJA**
RAZLIČITIH POTREBA, I
 - **SPOSObNOST** **ZA** **POŽELJNI**
EKONOMSKI RAZVOJ U SLJEDEĆEM
RAZDOBLJU

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **UVJERENJE JE DA SE U EKONOMSKOM RAZVOJU NAJBOLJE OGLEDAJU:**
 - **DOSTIGNUĆA,**
 - **MOGUĆNOSTI, I**
 - **PERSPEKTIVE**
- POJEDINIH NARODA**

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- ZAHVALJUJUĆI EKONOMSKOM RASTU I RAZVOJU POSTIGNUTA JE U MNOGIM SREDINAMA **VISOKA RAZINA** ŽIVOTA I BLAGOSTANJA
- **DUHOVNA SFERA** POSTAJE SVE ZNAČAJNIJA ZA OPĆI NAPREDAK I ZADOVOLJSTVO LJUDI

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **POČETKOM DEVEDESETIH GODINA 20. STOLJEĆA UČINJEN JE NOVI POMAK U SHVATANJU PROBLEMATIKE RAZVOJA SADRŽAN U KONCEPTU ODRŽIVOG – HUMANOG RAZVOJA (*SUSTAINABLE HUMAN DEVELOPMENT*)...**

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- ... KOJI IZRAŽAVA NASTOJANJE ZA
DALJNJIM USKLAĐIVANJEM
KVALITATIVNE I KVANTITATIVNE
STRANE RAZVOJA

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **KONCEPT JE U FUNKCIJI
OSTVARIVANJA TAKVOG PROCESA
RAZVOJNIH PROMJENA U KOJEM SU:**
 - **EKSPLOATACIJA RESURSA**
 - **SMJER INVESTIRANJA**
 - **TEHNOLOŠKI RAZVOJ, I**
 - **INSTITUCIONALNE PROMJENE ...**

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- ... NA **OPTIMALAN NAČIN** USKLAĐENE S
CILJEM ZADOVOLJAVANJA SADAŠNJIH I
BUDUĆIH POTREBA

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **CILJEVI ODRŽIVOG - HUMANOG
RAZVOJA SU:**

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

1. EKONOMSKI CILJEVI

A) RAST

B) EFIKASNOST

C) STABILNOST

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

2. SOCIJALNI CILJEVI

A) JEDNAKOST

**B) SOCIJALNA KOHEZIJA I
MOBILNOST**

C) PARTICIPACIJA

D) KULTURNI IDENTITET

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

3. OKOLINSKI CILJEVI

A) ZDRAVA OKOLINA

**B) RACIONALNA UPOTREBA
OBNOVLJIVIH PRIRODNIH
RESURSA**

**C) KONZERVACIJA NEOBNOVLJIVIH
PRIRODNIH RESURSA**

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- RAZVOJ U SKLADU S OVIM KONCEPTOM NE ZNAČI USPORAVANJE ILI ZAUSTAVLJANJE EKONOMSKOG RASTA NEGO NJEGOVO **USMJERAVANJE** I PREMA MATERIJALNOM BOGATSTVU I PREMA SOCIJALNIM CILJEVIMA

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **TO** **PODRAZUMIJEVA**
RESTRUKTURIRANJE **KLASIČNIH**
MODELA EKONOMSKOG RAZVOJA

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **INDEKS LJUDSKOG RAZVOJA** (*Human Development Index - HDI*) JE NOVI POKAZATELJ OSTVARENJA I IZGLEDA POJEDINIH NARODA, KOJI UN SMATRA POGODNIJIM MJERILOM ŽIVOTNOG STANDARDA

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- U IZRADI INDEKSA LJUDSKOG
RAZVOJA KOMBINIRAJU SE
POKAZATELJI: ...

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

1. OČEKIVANI ŽIVOTNI VIJEK
2. STOPA PISMENOSTI ODRASLIH
3. PROSJEČNE GODINE ŠKOLOVANJA, I
4. REALNI GDP (BRUTO DOMAĆI PROIZVOD) PO STANOVNIKU

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- NA TEMELJU INDEKSA LJUDSKOG RAZVOJA (HDI) DEFINIRAJU SE ZEMLJE U RAZVOJU (LDC=Less Developed Countries) KAO ZEMLJE S NISKIM REALNIM BRUTO DOMAĆIM PROIZVODOM (GDP=Gross Domestic Product) per capita U ODNOSU NA INDUSTRIJSKI RAZVIJENE ZEMLJE (G - 8)

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **G8 JE SKUPINA INDUSTRIJSKI NAJRAZVIJENIJIH I EKONOMSKI NAJMOĆNIJIH ZEMALJA SVIJETA**
- **OVU SKUPINU ČINE DVIJE ZEMLJE SA SJEVERNOAMERIČKOG KONTINENTA:**
- **SAD I KANADA**

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- ČETIRI EUROPSKE ZEMLJE:
- NJEMAČKA, UJEDINJENO
KRALJEVSTVO, FRANCUSKA, ITALIJA
- JEDNA AZIJSKA ZEMLJA - JAPAN

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **RUSIJA*** ZBOG VELIKE POLITIČKE VAŽNOSTI
- **EU** SE PREZENTIRA UNUTAR G8, ALI ONA NE MOŽE BITI DOMAĆIN SASTANKA ILI PREDSJEDAVATI SKUPINOM

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **ZAJEDNO ČLANICE G8 ČINE 66,5% SVJETSKOG GOSPODARSTVA**
- **SVAKE GODINE SE VOĐE ZEMALJA SASTAJU NA NEKOM MJESTU U JEDNOJ ZEMLJI ČLANICI**
- **ZADNJI SASTANAK (ČETRDESET DRUGI) SE ODRŽAO U SHIMA, MIE U JAPANU OD 26. – 27. JUNA 2016. GODINE**

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **PROCJENA:**

- **55% UKUPNOG STANOVNIŠTVA
ZEMLJE ŽIVI U 40
NAJSIROMAŠNIJH ZEMALJA I
RASPOLAŽE SA SVEGA 4%
SVJETSKOG DOHOTKA**

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **MNOGO JE UZROKA ZAOSTAJANJA ZEMALJA U RAZVOJU (LDC), A JEDAN OD NJIH JE *NEKONTROLIRANA DEMOGRAFSKA EKSPANZIJA* KOJA NEUTRALIZIRA SVAKI PORAST BRUTO DOMAĆEG PROIZVODA (GDP)**

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

Thomas Malthus (1766.-1834.)

- **MALTHUS** JE KONCEM 18. STOLJEĆA POSTAVIO **HIPOTEZU: STANOVNIŠTVO SE UVEĆAVA GEOMETRIJSKOM PROGRESIJOM, A SREDSTVA NJEGOVE PREHRANE ARITMETIČKOM PROGRESIJOM. RAVNOTREŽA SE USPOSTAVLJA NA RAZINI PUKOGA PREŽIVLJAVANJA**

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **FAZE PROCESA DEMOGRAFSKE
TRANZICIJE: ...**

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

1. **FAZA TRADICIJSKOG DRUŠTVA** -
VISOKE STOPE I NATALITETA I
MORTALITETA; STOPA PRIRODNOG
PRIRASTA STANOVNIŠTVA NISKA I
STABILNA

2. **FAZA RANOG EKONOMSKOG
RAZVOJA** - VISOKE STOPE NATALITETA I
SMANJENE STOPE MORTALITETA;
NAGLI PORAST STOPE PRIRODNOG
PRIRASTA STANOVNIŠTVA ...

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

3. **FAZA KASNOG EKONOMSKOG RAZVOJA** - STOPA NATALITETA SE SMANJUJE; SMANJUJE SE I STOPA PRIRODNOG PRIRASTA STANOVNIŠTVA

4. **FAZA ZRELOSTI** - NISKA STOPA NATALITETA, MORTALITETA I PRIRODNOG PRIRASTA STANOVNIŠTVA

1. EKONOMSKI RAST I EKONOMSKI RAZVOJ

- **ZEMLJE U RAZVOJU (LDC) SE
NALAZE U DRUGOJ, A RAZVIJENE
ZEMLJE U ČETVRTOJ FAZI**

2. ODREDNICE EKONOMSKOG RAZVOJA

■ ODREDNICE EKONOMSKOG RAZVOJA SU:

2.1. DEMOGRAFSKI ČINITELJI

2.2. PRIRODNO BOGATSTVO

2.3. FORMIRANJE KAPITALA

2.4. TEHNOLOGIJA

2. ODREDNICE EKONOMSKOG RAZVOJA

■ 2.1. DEMOGRAFSKI ČINITELJI SU:

1. **VELIČINA RADNE SNAGE**
2. **KVALITETA RADNE SNAGE**
3. **DISCIPLINIRANOST**
4. **MOTIVACIJA**

2. ODREDNICE EKONOMSKOG RAZVOJA

- **ZEMLJE U RAZVOJU (LDC)**
RASPOLAŽU BROJNOM RADNOM
SNAGOM, ALI S NISKOM
KVALITETOM I BEZ POTREBNE
RADNE DISCIPLINE I MOTIVACIJE

2. ODREDNICE EKONOMSKOG RAZVOJA

■ OGRANIČAVAJUĆI FAKTORI RAZVOJA ZEMALJA U RAZVOJU (LDC) SU:

1. NESTAŠICA KVALITETNE RADNE
SNAGE
2. “ODLJEV MOZGOVA” (BRAIN DRAIN)
3. NESTAŠICA KAPITALA

2. ODREDNICE EKONOMSKOG RAZVOJA

- **2.2. PRIRODNO BOGATSTVO**
- **PRIRODNA BOGATSTVA SU VRLO NERAVNOMJERNO RASPOREĐENA PO ZEMLJAMA U RAZVOJU (LDC)**
- **ONA NISU PRESUDNI OGRANIČAVAJUĆI FAKTOR RAZVOJA JER SE POTREBNI INPUTI MOGU UVESTI**

2. ODREDNICE EKONOMSKOG RAZVOJA

- **2.3. FORMIRANJE KAPITALA**
- **NESTAŠICA KAPITALA PORED
NEPOVOLJNIH DEMOGRAFSKIH
FAKTORA JE NAJTEŽI
OGRANIČAVAJUĆI FAKTOR**

2. ODREDNICE EKONOMSKOG RAZVOJA

- **DA BI SE STVORIO KAPITAL POTREBNO JE SUZDRŽAVANJE OD TEKUĆE POTROŠNJE**
- **U ZEMLJAMA U RAZVOJU (LDC) JE STOPA ŠTEDNJE NEDOVOLJNA ZA FORMIRANJE KAPITALA POTREBNOG ZA RAZVOJ**

2. ODREDNICE EKONOMSKOG RAZVOJA

- U RAZVIJENIM ZEMLJAMA **STOPA ŠTEDNJE** I DO 20% DOHOTKA, A U ZEMLJAMA U RAZVOJU IZNOSI JEDVA 5%, ŠTO JE NEDOVOLJNO ZA IZGRADNJU INFRASTRUKTURE

2. ODREDNICE EKONOMSKOG RAZVOJA

- **IZGRADNJU INFRASTRUKTURE MOŽE OSIGURATI SAMO DRŽAVA**
- **NEDOSTATAK DOMAĆE ŠTEDNJE ZEMLJE U RAZVOJU SU POKUŠALE NADOKNADITI ZADUŽIVANJEM U INOZEMSTVU**

2. ODREDNICE EKONOMSKOG RAZVOJA

- **PORAST KAMATNIH STOPA,
USPORAVANJE PRIVREDNE
DINAMIKE, NAFTNI ŠOKOVI -
DUŽNIČKA KRIZA ZEMALJA U
RAZVOJU (LDC)**

2. ODREDNICE EKONOMSKOG RAZVOJA

- **2.4. TEHNOLOGIJA**
- **UMJESTO PRETJERANOG ZADUŽIVANJA
ZEMLJE U RAZVOJU (LDC) VIDE SVOJU
ŠANSU U**
 - **TEHNOLOŠKIM PROMJENAMA**
 - **I**
 - **INOVACIJAMA**

2. ODREDNICE EKONOMSKOG RAZVOJA

- **ZEMLJE U RAZVOJU SE MOGU**
- **OSLONITI NA TEHNOLOŠKI NAPREDAK RAZVIJENIH ZEMALJA, TE**
- **IMITIRATI I TRANSFERIRATI NJIHOVU TEHNOLOGIJU (ISKUSTVO JAPANA I SAD)**

2. ODREDNICE EKONOMSKOG RAZVOJA

- **U ZEMLJAMA U RAZVOJU (LDC) SE MORAJU STIMULIRATI:**
 - **PODUZETNIŠTVO**
 - **I**
 - **PRIVATNA INICIJATIVA**

2. ODREDNICE EKONOMSKOG RAZVOJA

- **TEŠKOĆE I PROBLEMI ZEMALJA U RAZVOJU SU TAKVI DA SE MEĐUSOBNO GENERIRAJU (UZROKUJU)**

2. ODREDNICE EKONOMSKOG RAZVOJA

- **ZEMLJE U RAZVOJU NALAZE U
ZAČARANOM KRUGU SIROMAŠTVA**

2. ODREDNICE EKONOMSKOG RAZVOJA

- **NISKI PROSJEČNI DOHODAK - NISKA ŠTEDNJA I INVESTICIJE - USPORAVANJE FORMIRANJA KAPITALA - NEDOSTATAK KAPITALA - ONEMOGUĆEN PORAST PRODUKTIVNOSTI - NISKI PROSJEČNI DOHODAK I **KRUG SE ZATVARA****

2. ODREDNICE EKONOMSKOG RAZVOJA

- **KAKO UBRZATI EKONOMSKI RAZVOJ?**
- **PITANJE KOJE SE POSTAVLJA PRED SVE PRIVREDE SVIJETA**

2. ODREDNICE EKONOMSKOG RAZVOJA

- **AKTUALNOST OVOGA PITANJA
NAGLAŠENIJA KOD ZEMALJA U
RAZVOJU**
- **IZBOR TAKVIH PUTEVA EKONOMSKOG
RAZVOJA KOJI ĆE IM OMOGUĆITI
NAJBRŽI PRIVREDNI RAST I NAJMANJE
ZAOŠTAJANJE U RAZVOJU**

2. ODREDNICE EKONOMSKOG RAZVOJA

- **ZEMLJE U RAZVOJU NEMAJU NA RASPOLAGANJU POTREBNE FAKTORE RAZVOJA**
- **BROJNA SU OGRANIČENJA KOJA GENERIRAJU NJIHOVU SPOROST U RAZVOJU**

3. NAČINI UBRZAVANJA RAZVOJA

■ NAČINI UBRZANJA RAZVOJA SU:

**3.1. OTKLANJANJE OGRANIČENJA
NEDOSTATKA KAPITALA KROZ NJEGOV
UVOZ IZ INOZEMSTVA, ZATIM KROZ
UVOZ TEHNOLOGIJA I PODUZETNIŠTVA**

3.2. AKTIVNA POLITIKA RASTA

3. NAČINI UBRZAVANJA RAZVOJA

3.1. OTKLANJANJE OGRANIČENJA NEDOSTATKA KAPITALA KROZ NJEHOV UVOZ IZ INOZEMSTVA, ZATIM KROZ UVOZ TEHNOLOGIJA I PODUZETNIŠTVA

3. NAČINI UBRZAVANJA RAZVOJA

- **TIPIČAN PUT UBRZANJA EKONOMSKOG RAZVOJA ZEMALJA U RAZVOJU (LDC) S:**
 - **RESPEKTABILNIM PRIRODNIM BOGATSTVOM**
 - **I**
 - **ATRAKTIVNIM VOJNIM RESURSIMA**

3. NAČINI UBRZAVANJA RAZVOJA

- **BUDUĆI DA SE SNAŽNO VEZUJE ZA POSTOJEĆA **PRIRODNA BOGATSTVA**, TAKAV JE PRIVREDNI RAST NERAVNOMJERAN**
- **MNOGE PRIVREDNE GRANE I ČITAVA PODRUČJA OSTAJU I DALJE **NERAZVIJENI****

3. NAČINI UBRZAVANJA RAZVOJA

3.2. AKTIVNA POLITIKA RASTA

- **SUŠTINA JE U POVEĆANJU OBIMA INVESTICIJA I NJIHOVOG USMJERAVANJA U PROPULZIVNE GRANE - NOSIOCE RAZVOJA**

3. NAČINI UBRZAVANJA RAZVOJA

- **KORISTE SE MJERE PRINUDNE ŠTEDNJE**
- **USMJERAVANJE U PROPULZIVNE GRANE REALIZIRA SE PUTEM MJERA POREZNE POLITIKE U KOMBINACIJI S DRŽAVNIM KREDITIRANJEM ILI DIREKTIM DRŽAVNIM INVESTIRANJEM**

3. NAČINI UBRZAVANJA RAZVOJA

- **FAKTIČKI DRŽAVA PREUZIMA RUKOVOĐENJE PRIVREDOM**
- **UVOĐENJE SAVREMENIH TEHNOLOGIJA IZOSTAJE**

3. NAČINI UBRZAVANJA RAZVOJA

- **PREFERIRAJU SE KAPITALNO
INTENZIVNE GRANE**
- **PROIZVODNJA POTROŠNIH DOBARA
ZAOSTAJE**
- **NIVO ŽIVOTNOG STANDARDA
STANOVNIŠTVA STAGNIRA**

4. MODELI EKONOMSKOG RAZVOJA

- **SAVREMENA EKONOMSKA TEORIJA SADRŽI VELIKI BROJ RAZLIČITIH PRISTUPA I OBJAŠNJENJA FENOMENA EKONOMSKOG RAZVOJA U NASTOJANJU DA SE IZNAĐU ŠTO EFIKASNIJE METODE POSTIZANJA OPTIMALNIH REZULTATA U RAZVOJU I U ŠTO KRAĆEM RAZDOBLJU**

4. MODELI EKONOMSKOG RAZVOJA

- **OVI PRISTUPI OBIČNO POLAZE OD NEOPHODNOSTI PROBIJANJA TZV. ZAČARANOG KRUGA SIROMAŠTVA, OPĆE KARAKTERISTIKE VELIKOG BROJA NERAZVIJENIH ZEMALJA**

4. MODELI EKONOMSKOG RAZVOJA

- **IZDVAJAJU SE SLJEDEĆE TEORIJE
EKONOMSKOG RAZVOJA:**

4. MODELI EKONOMSKOG RAZVOJA

**1. TEORIJA UZLETA (“TAKE – OFF”)
AMERIČKOG EKONOMISTE W.W.
ROSTOWA (*Walt Whitman Rostow*) U
KOJOJ SE OBRAZLAŽE DA SVA
DRUŠTVA PROLAZE KROZ **PET FAZA**
EKONOMSKOG RAZVOJA: ...**

4. MODELI EKONOMSKOG RAZVOJA

- **FAZA TRADICIONALNE EKONOMIJE**
- **FAZA STVARANJA UVJETA ZA EKONOMSKI POLET (“take – off”)**
- **FAZA POLETA**
- **FAZA ZRELE EKONOMIJE**
- **FAZA MASOVNE POTROŠNJE**

4. MODELI EKONOMSKOG RAZVOJA

- **TEORIJA JE ZASNOVANA NA HIPOTEZI UZLETA (“*TAKE OFF*”)**
- **RAZVOJ PRIVREDE UVIJEK JE OVISAN O ONOM SEKTORU KOJI IMA NAJBRŽU EKSPANZIJU (ŠIRENJE, RASPROSTIRANJE)**

4. MODELI EKONOMSKOG RAZVOJA

- **JAZ IZMEĐU RAZVIJENIH I NERAZVIJENIH ZEMALJA SE ŠIRI**
- **OVA JE TEORIJA POZNATA KAO TEORIJA RASTUĆE DIVERGENCIJE (RAZILAŽENJA)**

4. MODELI EKONOMSKOG RAZVOJA

2. TEORIJA STAGNACIJE AMERIČKOG EKONOMISTE A. GERSCHENKRONA (*Alexander Gerschenkron* – izv. *Gerešenko*) NAGLAŠAVA MEĐUNARODNU DIMENZIJU RAZVOJA

4. MODELI

EKONOMSKOG RAZVOJA

- STAV TEORIJE JE DA NERAZVIJENE ZEMLJE U SAVREMENIM UVJETIMA IMAJU **ODREĐENIH PREDNOSTI**
- TO JE DA MOGU OSTVARITI RAZVOJ UZ POTPORU TRANSFERA AKUMULACIJE I TEHNOLOGIJE IZ RAZVIJENIH ZEMALJA

4. MODELI EKONOMSKOG RAZVOJA

- **JAZ SE SMANJUJE, JER LDC KORISTEĆI TEHNOLOGIJU RAZVIJENIH ZEMALJA MOGU BRZO NADOKNADITI SVOJE KAŠNENJE U RAZVOJU, PA JE OVA TEORIJA POZNATA KAO **TEORIJA RASTUĆE KONVERGENCIJE (PROCES POSTEPENOG PRIBLIŽAVANJA)****

4. MODELI EKONOMSKOG RAZVOJA

**3. TEORIJA URAVNOTEŽENOG
RAZVOJA AMERIČKOG
EKONOMISTE S. KUZNETSA (*Simon
Smith Kuznets*) POLAZI OD KRITIKE
PRETHODNIH TEORIJA**

4. MODELI EKONOMSKOG RAZVOJA

- TEORIJA ISTIČE DA JE RAZVOJ U BITI **URAVNOTEŽEN PROCES** U KOJEM SE EKONOMIJE POJEDINIH ZEMALJA STALNO I POSTEPENO, A NE SKOKOVITO KREĆU NAPRIJED

4. MODELI EKONOMSKOG RAZVOJA

- EKONOMSKI JE RAZVOJ **URAVNOTEŽEN** I **RAVNOMJERAN**, KAKO U RAZVIJENIM TAKO I U NERAZVIJENIM ZEMLJAMA PA USLJED TOGA JAZ ZMEĐU NJIMA OSTAJE **NEPROMIJENJEN**

4. MODELI EKONOMSKOG RAZVOJA

- **DVOJBE U IZBORU
NAJRACIONALNIJIH METODA
EKONOMSKOG RAZVOJA SU: ...**

4. MODELI EKONOMSKOG RAZVOJA

2. TREBA LI SE OPREDIJELITI ZA STRATEGIJU SUPSTITUCIJE UVOZA ILI ZA STRATEGIJU ORIJENTACIJE NA IZVOZ ?

DRUGA SE STRATEGIJA POKAZALA EFIKASNIJOM U ZEMLJAMA ISTOČNE AZIJE

4. MODELI EKONOMSKOG RAZVOJA

3. TREBA LI NOSITELJ EKONOMSKOG RAZVOJA BITI DRŽAVA ILI TRŽIŠTE?

**ISKUSTVA POKAZUJU DA OSLOONAC NA
TRŽIŠTE MOŽE BITI DJELOTVORAN
NAČIN PROMICANJA EKONOMSKOG
RAZVOJA**

4. MODELI EKONOMSKOG RAZVOJA

- **MODELI RAZVOJA SU:**
- **4.1. ISTOČNO - AZIJSKI MODEL**
- **4.2. KINESKI MODEL**
- **4.3. SOCIJALISTIČKI MODEL**
- **4.4. SOVJETSKI MODEL**

4. MODELI EKONOMSKOG RAZVOJA

- **4.1. ISTOČNO - AZIJSKI MODEL**
- **PRIMJENJUJE SE PRVOTNO U PERIODU OD 1960 – 80 U TAIWANU, HONG-KONGU, JUŽNOJ KOREJI I SINGAPURU (AZIJSKI TIGROVI)**
- **NJIMA SU SE U 90-TIM GODINAMA PRIDRUŽILE MALAYSIA, THAILAND I INDONESIA**

4. MODELI EKONOMSKOG RAZVOJA

- **KARAKTERISTIKE MODELA**
- **VISOKA STOPA RASTA REALNOG GDP (HONG-KONG 7.36 %, JUŽNA KOREJA 8.49 %, SINGAPUR 8.80 %, TAIWAN 8.45 % VS UK 2.41 % I USA 3.13 % GODIŠNJE)**
- **NADZIRANO TRŽIŠTE ...**

4. MODELI EKONOMSKOG RAZVOJA

- **VISOKE STOPE INVESTICIJA (U LJUDSKI I U FIZIČKI KAPITAL)**
- **MONETARNA STABILNOST**
- **IZVOZNA ORIJENTACIJA**
- **KONKURENCIJA KOJU POTIČE DRŽAVA S VRLO VISOKIM STOPAMA**

4. MODELI EKONOMSKOG RAZVOJA

- **4.2. KINESKI MODEL**
- **KINESKI MODEL SE RAZVIO SUSTAVNIM EKONOMSKIM REFORMIRANJEM BEZ POLITIČKIH REFORMI**
- **KINA JE ZADNJIH 20 GODINA POSTIGLA SPEKTAKULARNI NAPREDAK TAKO DA JE ONA DANAS PO EKONOMSKOJ SNAZI ŠESTA PRIVREDA NA SVIJETU**

4. MODELI EKONOMSKOG RAZVOJA

- **NAPREDAK JE OSTVAREN**
 - **NAPUŠTANJEM RIGIDNOG
KOMUNISTIČKOG EKONOMSKOG
MODELA 70-IH GODINA**
 - **SUSTAVNIM EKONOMSKIM
REFORMAMA BEZ POLITIČKIH
PROMJENA**

4. MODELI EKONOMSKOG RAZVOJA

- **PLURALIZAM VLASNIŠTVA: DRŽAVNOG I PRIVATNOG UZ SVE VEĆE JAČANJE PRIVATNOG VLASNIŠTVA**
- **POSTEPENOST NASUPROT ŠOK TERAPIJI I VELIKIH SKOKOVA**
- **STVARANJE POSEBNIH EKONOMSKIH ZONA**
- **EKONOMSKA LIBERALIZACIJA**

4. MODELI EKONOMSKOG RAZVOJA

- **PRODOR STRANOG KAPITALA KOJI JE KINU UČINIO NAJATRAKTIVNIJOM ZEMLJOM ZA STRANE INVESTICIJE**
- **IZVOZNA ORIJENTACIJA PRIVREDE KOJA JE NAROČITO OJAČALA ULASKOM KINE U WTO**
- **KINA JE ZAHVALJUJUĆI SVOM VELIKOM TRŽIŠTU POSTALA **TREĆI NAJVEĆI SVJETSKI UVOZNIK****

4. MODELI EKONOMSKOG RAZVOJA

- **KINA JE OSTVARILA NAJVIŠU STOPU RASTA U SVIJETU (10%)**

4. MODELI EKONOMSKOG RAZVOJA

- **KADA SE GOVORI O EKONOMSKOM USPJEHU NEKIH ZEMALJA (PRIMJERICE ONIH DALEKOG ISTOKA, ALI I NAMA BLIŽIH), MOŽE SE NAGLASITI ZNAČAJNA ULOGA DVAJU FAKTORA:**
 - **IZVOZNA ORIJENTACIJA**
 - **I**
 - **INVESTICIJSKE STOPE**

4. MODELI EKONOMSKOG RAZVOJA

- ONI SE ČESTO NAZIVAJU **“MOTORIMA RASTA”**, JER SVOJIM JAČANJEM VUKU I CIJELU EKONOMIJU NAPRIJED
- EMPIRIJSKI JE UTVRĐENA JAKA **POZITIVNA KORELACIJA** IZMEĐU NAVEDENIH DVIJU VARIJABLI I STOPA RASTA ISTOČNO- AZIJSKIH EKONOMIJA

4. MODELI EKONOMSKOG RAZVOJA

- **IZVOZ** DJELUJE POZITIVNO NA RAST EKONOMIJE, A TEORIJSKI JE ARGUMENT TO DA **IZVOZNA ORIJENTACIJA** POVEĆAVA OTVORENOST EKONOMIJE I UZ IZLAGANJE STRANIM TEHNOLOGIJAMA I KONKURENCIJI OMOGUĆUJE BRZE STOPE TEHNOLOŠKOG NAPRETKA

4. MODELI EKONOMSKOG RAZVOJA

- U DRUGOM SMJERU **TEHNOLOŠKI** **NAPREDAK** ISTO TAKO **OMOGUĆUJE** **IZVOZNU ORIJENTACIJU**
- ZEMLJE U RAZVOJU KOJE SU SPRETNIJE U USVAJANJU I PRIMJENI NAPREDNIH TEHNOLOGIJA UŽIVAJU **PREDNOST NA SVJETSKIM TRŽIŠTIMA** NA OSNOVI MOGUĆNOSTI DA SVOJE PROIZVODE PRODAJU U INOZEMSTVU

4. MODELI EKONOMSKOG RAZVOJA

- **SVJETSKA TRGOVINA DOBRIMA DANAS POSTAJE SVE VIŠE **TEHNOLOŠKI INTENZIVNA****
- **OD GODINE 1980. **IZVOZ I UVOZ ROBA VISOKE TEHNOLOGIJE** RASTAO JE BRŽE NEGO RAZMJENA U DRUGIM SEKTORIMA PROIZVODNE INDUSTRIJE**

4. MODELI EKONOMSKOG RAZVOJA

- **TRGOVINA** **ROBAMA** **VISOKE**
TEHNOLOGIJE IZNOSILA JE 1980. OKO
10% RAZMJENE UKUPNE SVJETSKE
RAZMJENE, A 1994. NARASLA JE NA 17%
- **VISOKO** **TEHNOLOŠKI** **SEKTORI**
UKLJUČUJU **ZRAKOPLOVSTVO,**
RAČUNALNU OPREMU, ELEKTRIČNE
STROJEVE, FARMACEUTIKU I
ZNANSTVENU OPREMU

4. MODELI EKONOMSKOG RAZVOJA

- **GLOBALIZACIJA EKONOMIJE ČINI DA SVE VIŠE PREDUZEĆA, IZ SVE VEĆEG BROJA ZEMALJA, SUDJELUJE NA RASTUĆEM BROJU TRŽIŠTA, ZAOŠTRAVAJUĆI MEĐUSOBNO NATJECANJE U SVAKOM POGLEDU**

4. MODELI EKONOMSKOG RAZVOJA

- **BIZNIS** STOGA MORA ULAGATI NAPORE DA SAČUVA MOGUĆNOST ODGOVARATI NA SVE VEĆE ZAHTJEVE KUPACA
- ZATO SE INVESTIRA U NOVE VRSTE IMOVINE (ENGL. ASSETS), OD KOJIH JE SIGURNO NAJVAŽNIJA TZV. **NEDODIRLJIVA,** ODNOSNO **NEMATERIJALNA IMOVINA**

4. MODELI EKONOMSKOG RAZVOJA

- **KOMPETITIVNA NEDODIRLJIVA IMOVINA**
KOJA U NOVOM OKRUŽENJU DAJE
TRAŽENE MOGUĆNOSTI PREDUZEĆU
SU: TEHNOLOGIJA, MENADŽMENT,
VJEŠTINE ZAPOSLENIH, POSLOVNA
ORGANIZACIJA, RAZVITAK TRŽIŠTA,
SOFTVER

4. MODELI EKONOMSKOG RAZVOJA

- **TROŠKOVNA STRUKTURA PREDUZEĆA MIJENJA SE U SMJERU SVE MANJEG UDJELA IZVORNIH TROŠKOVA PROIZVODNIH ČINITELJA**
- **POSLEDICA JE TOGA DA NA DULJI ROK NI SVE NIŽA CIJENA RADNE SNAGE NEĆE DOVOLJNO PRIDONIJETI OČUVANJU KONKURENTNOSTI**

4. MODELI EKONOMSKOG RAZVOJA

- **4.3. SOCIJALISTIČKI MODEL**
- **SOCIJALISTIČKI MODEL RAZVOJA NE TREBA POISTOVJETITI S POJMOVIM SOCIJALIZMA KOJI PRETSTAVLJA IDEOLOGIJU ODNOSNO PRIJELAZNU FAZU IZMEĐU KAPITALIZMA I KOMUNIZMA ...**

4. MODELI EKONOMSKOG RAZVOJA

- **SOCIJALISTIČKI MODEL KARAKTERIZIRA**
- **MJEŠOVITA PRIVREDA**
- **DOMINACIJA DRŽAVNOG VLASNIŠTVA
POSEBICE U KLJUČNIM SEKTORIMA
PRIVREDE**
- **DRUŠTVO SOCIJALNE PRAVIČNOSTI I
DRŽAVA BLAGOSTANJA**
- **PLANIRANJE**
- **MIRNI I DEMOKRATSKI RAZVOJ**

4. MODELI

EKONOMSKOG RAZVOJA

■ 4.4. SOVJETSKI MODEL

- **MODEL SE RAZVIO IZ MARKSISTIČKE TEORIJE PRIMJENJENE NA NERAZVIJENOJ PRIVREDI NEKADAŠNJE CARске RUSIJE**
- **MODEL Odstupa od ortodoksne marksističke političke ekonomije koja je tvrdila da će komunizam pobijediti u najrazvijenijim zemljama svijeta**

4. MODELI EKONOMSKOG RAZVOJA

- **STJECAJEM OKOLNOSTI MARKSISTIČKA DOKTRINA JE POBIJEDILA U RUSIJI GDJE SU SUPROTNOSTI KAPITALIZMA BILE NAJJAČE**
- **NA POLITIČKOM PLANU TO JE BIO JEDNOPARTIJSKI SUSTAV S DEKLARATIVNIM LJUDSKIM PRAVIMA**

4. MODELI EKONOMSKOG RAZVOJA

- **SOVJETSKI SU KOMUNISTI PRIBJEGLI**
 - **NAREDBODAVNOM MODELU PRIVREDE**
 - **FORSIRANOJ INDUSTRIJALIZACIJI**
 - **PRINUDNOJ KOLEKTIVIZACIJI POLJOPRIVREDE**
 - **CENTRALIZIRANOM PLANIRANJU**

5. KONFLIKT RASTA

- **NA ODREĐENOJ RAZINI BRUTO DOMAĆEG PROIZVODA POVEĆANJE INVESTICIJA ZNAČI **SMANJENJE** NJEGOVOG DIJELA NAMIJENJENOG POTROŠNJI**

5. KONFLIKT RASTA

- **PROIZVODNJA SE POVEĆAVA ZAHVALJUJUĆI NOVIM INVESTICIJAMA, ALI POTROŠNJA NE RASTE ADEKVATNO AMBICIJAMA STANOVNIŠTVA**

5. KONFLIKT RASTA

- TAKO NASTAJE TZV. **KONFLIKT RASTA**, U KOME SE SUKOBLJAVAJU INTERESI INVESTICIJA I POTROŠNJE, ODNOSNO INVESTITORA I STANOVNIŠTVA

5. KONFLIKT RASTA

- ŠTO JE SPORIJI RAST BRUTO DOMAĆEG PROIZVODA (GDP), TO JE **KONFLIKT IZRAŽENIJI**

5. KONFLIKT RASTA

- **KONFLIKT RASTA SAM PO SEBI DOBIVA I POLITIČKE DIMENZIJE**

5. KONFLIKT RASTA

- U SLUČAJU POSTEPENOG
PODIZANJA STOPE INVESTICIJA,
SMANJIVANJE TEKUĆE
POTROŠNJE MOŽE BITI
NEPRIMJEĆENO

5. KONFLIKT RASTA

- **POVEĆANJE POTROŠNJE KOJE DONOSI PRIVREDNI RAST SVAKAKO TO MOŽE KOMPENZIRATI**

5. KONFLIKT RASTA

- U SLUČAJU NAGLOG PODIZANJA STOPE INVESTICIJA, MORA DOĆI DO SNAŽNOG UDARA NA POTROŠNJU, PA JE NEMINOVAN **KONFLIKT RASTA**

5. KONFLIKT RASTA

- **KONFLIKT RASTA** IMA **NEGATIVNO**
DJELOVANJE NA PONUDU RADNE
SNAGE

5. KONFLIKT RASTA

- **NEZADOVOLJSTVO RADNIKA, ZBOG SPOROG RASTA POTROŠNJE, NEPOSREDNO SE ODRAŽAVA NA PRODUKTIVNOST RADA, A TIME I NA UKUPNE REZULTATE PRIVREĐIVANJA**

6. NOVA EKONOMIJA

- **KOJA SU OBILJEŽJA NOVE EKONOMIJE?**
- **KLJUČNO OBILJEŽJE NOVE EKONOMIJE JE „EKSPLOZIJA” PODUZETNIČKIH I INOVATIVNIH AKTIVNOSTI, OVISNOST O NOVOJ TEHNOLOGIJI MIKROELEKTRONIKA, NANOTEHNOLOGIJA, BIOTEHNOLOGIJA, NOVI MATERIJALI, MIKROČIPOVI...**

6. NOVA EKONOMIJA

- ...

- **LEARNING BY DOING...** („UČI RADEĆI“
UTEMELJENO NA TEORIJI
OBRAZOVANJA KOJU JE IZNIO
AMERIČKI FILOZOF DŽON DIVEJ (*JOHN
DEWEY*), KOJI JE TEORIZIRAO DA
UČENJE TREBA BITI RELEVANTNO I
PRAKTIČNO, NE SAMO PASIVNO I
TEORIJSKO

6. NOVA EKONOMIJA

- ON JE IMPLEMENTIRAO TU IDEJU OSNIVANJEM LABORATORIJSKE ŠKOLE SVUČILIŠTA U ČIKAGU (CHICAGO)
- NJEGOVI STAVOVI BILI SU VAŽNI U USPOSTAVI PRAKSE **PROGRESIVNOG OBRAZOVANJA ...**

6. NOVA EKONOMIJA

- ...
- **MOBITELI, SMARTPHONE, TABLET, FIBRE-OPTIČKI KABLOVI,**
- **WIRELESS, IT..., PAMETNI AUTOMOBILI...**

6. NOVA EKONOMIJA

- **RAST PRODUKTIVNOSTI I NOVA EKONOMIJA**
- **REALNI OUTPUT, REALNI DOHODAK I REALNE PLAĆE POVEZANE SU S PRODUKTIVNOŠĆU RADNE SNAGE**
- **RASTOM PRODUKTIVNOSTI MOŽE SE POBOLJŠATI ŽIVOTNI STANDARD ...**

6. NOVA EKONOMIJA

- **VEĆI OUTPUT PO SATU**
PRETPOSTAVLJA VIŠE DOBARA I
USLUGA ZA POTROŠNJU
- **RAST PRODUKTIVNOSTI** **OMOGUĆAVA**
PREDUZEĆIMA PLAĆANJE (ISPLATU)
VEĆIH PLAĆA BEZ SNIŽAVANJA
POSLOVNOG PROFITA

6. NOVA EKONOMIJA

- **POVEĆANJE IZLAZNIH REZULTATA EKONOMSKIH SUBJEKATA, VEĆI PRIHODI I BOLJA KONKURENTNOST NE MOGU SE OČEKIVATI BEZ PERMANENTNOG UVOĐENJA INOVACIJA**
- **JOŠ UVIJEK PRIHVATLJIVA DEFINICIJA INOVACIJE JEST ONA IZ GODINE 1934. ALOJZA ŠUMPETERA (*JOSEPH ALOIS SCHUMPETER*)**

6. NOVA EKONOMIJA

- PREMA ŠUMPETERU **INOVACIJA**
PREDSTAVLJA NOVU KOMBINACIJU
NAČINA PROIZVODNJE:
- (1) UVOĐENJE NOVIH DOBARA
- (2) UVOĐENJE NOVIH NAČINA
PROIZVODNJE ...

6. NOVA EKONOMIJA

- ...
- **(3) OTVARANJE NOVIH TRŽIŠTA**
- **(4) OSVAJANJE NOVIH IZVORA DOBAVLJANJA**
- **(5) NOVA ORGANIZACIJA INDUSTRIJE**

6. NOVA EKONOMIJA

- NEKI AUTORI ISTIČU DA SE **INOVACIJE** DOGAĐAJU U ČETIRI GLAVNA PODRUČJA:
 - INOVACIJA PROIZVODA
 - INOVACIJA PROCESA
 - INOVACIJA SISTEMA
 - KULTURNA INOVACIJA

6. NOVA EKONOMIJA

- **BUDUĆI DA JE PRISTUP ZNANJU DANAS SVE VIŠE **TRANSNACIONALAN**, RAST POJEDINE NACIJE OVISI ZNAČAJNO O**
 - **NJEZINOJ SPOSOBNOSTI
PRIHVAĆANJA TEHNOLOŠKIH
INOVACIJA,**
 - **BEZ OBZIRA ODKUDA SAME
INOVACIJE STIŽU**

6. NOVA EKONOMIJA

- MOŽE LI **BIH EKONOMIJA** USPJEŠNO PRIHVATITI TEHNOLOŠKE INOVACIJE?
- ODGOVOR BI ZA VEĆINU INDUSTRIJSKIH GRANA BIO PRIJE NEGATIVAN NEGO POZITIVAN
- JEDAN JE OD GLAVNIH RAZLOGA **TEHNOLOŠKO ZAOSTAJANJE**

6. NOVA EKONOMIJA

- **EKONOMIJE ZEMALJA DALEKOG ISTOKA** USPJEŠNE SU JER SU NAUČILE KORISTITI VISOKE TEHNOLOGIJE BRŽE I EFIKASNIJE NEGO NJIHOVI KONKURENTI
- **NEUSPJEH EX SSSR-A**, MOŽE SE OBJASNITI SPOROŠĆU U PRIHVAĆANJU INOVATIVNIH TEHNOLOGIJA, UZ ISTOVREMENU MASIVNU AKUMULACIJU KAPITALA I RADA

6. NOVA EKONOMIJA

- **DANAS U RAZVIJENIM ZEMLJAMA POSTOJI FENOMEN STVARANJA SPECIJALIZIRANIH CENTARA ZNANJA, BLIZU VODEĆIH SVEUČILIŠTA, KOJI SU ORIJENTIRANI NA ISTRAŽIVANJE I RAZVIJANJE POJEDINIH TEHNOLOGIJA, POPUT: RAČUNALNOG SOFTVERA, BIOTEHNOLOGIJE, KOMUNIKACIJA...**

6. NOVA EKONOMIJA

- **TVRTKE VISOKIH TEHNOLOGIJA UZ ISTRAŽIVAČKE INSTITUCIJE IMAJU TENDENCIJU GRUPIRANJA NA POGODNIM LOKACIJAMA RADI ...**
- **PRISTUPA FORMALNIM I NEFORMALNIM TEHNIČKIM I POSLOVNIM MREŽAMA**

6. NOVA EKONOMIJA

- **U SAD PRIMJERI UKLJUČUJU**
 - **SILICIJSKU DOLINU (STANFORD I UCLA)**
 - **BIOTEHNOLOŠKI KLASTER U PODRUČJU BOSTONA (ROUTE 128, MIT)**
 - **KOMUNIKACIJSKI KLASTER U NEW JERSEYU (PRINCETON, BELL LABS)**

6. NOVA EKONOMIJA

- **EUROPA** JE U 60-TIM GODINAMA PROŠLOGA STOLJEĆA POČELA S KREIRANJEM MREŽE TEHNOLOŠKIH PARKOVA (ŠKOTSKA, BELGIJA, FRANCUSKA)
- KONCEPT JE PRIHVAĆEN U AUSTRALIJI, KOREJI I JAPANU

6. NOVA EKONOMIJA

- U ANALIZI TOKOVA ZNANJA RAZVIJENE ZEMLJE SVIJETA KORISTE SE SVE VIŠE TZV. **“KLASTER PRISTUPOM”**
- RIJEČ JE O PREPOZNAVANJU BLISKE **INTERAKCIJE** IZMEĐU ODREĐENIH TIPOVA PREDUZEĆA I INDUSTRIJA

6. NOVA EKONOMIJA

- **INTERAKCIJE SE RAZVIJAJU OKO TEHNOLOGIJA, ZAJEDNIČKIH ZNANJA I VJEŠTINA, ODNOSA PROIZVOĐAČA I DOBAVLJAČA**
- **U SUVREMENOJ SVJETSKOJ EKONOMIJI **KLASTERI** PREDSTAVLJAJU ZNAČAJNU POJAVU I POSTALI SU PREDMET ZNANSTVENOG IZUČAVANJA**

6. NOVA EKONOMIJA

- **KLASTERI** ZASNOVANI NA ZNANOSTI, PREDSTAVLJAJU NAKUPINE IZ PODRUČJA VISOKIH TEHNOLOGIJA KOJE IMAJU **IZRAVAN PRISTUP OSNOVNIM ISTRAŽIVANJIMA**, ODNOSNO JAVNIM ISTRAŽIVAČKIM INSTITUTIMA I FAKULTETIMA, NADOPUNJUJUĆI NA TAJ NAČIN **VLASTITE ZNANSTVENO ISTRAŽIVAČKE DJELATNOSTI**

6. NOVA EKONOMIJA

- U ODREĐENIM ISTRAŽIVANJIMA ELEMENATA ZNANSTVENO TEHNOLOŠKOG RAZVITKA U SAD, A VEZANO UZ FAKTORE ZNANSTVENO TEHNOLOŠKOG RAZVITKA, NAČINJENA JE I ANALIZA O REGIONALNOM RAZVITKU INDUSTRIJA VISOKIH TEHNOLOGIJA

6. NOVA EKONOMIJA

- U SPOMENUTIM RAZMATRANJIMA AUTORI ISTIČU DA UNUTAR SFERE EKONOMSKE POLITIKE POSEBAN ZNAČAJ ZA **ZNANSTVENO TEHNOLOŠKI RAZVITAK** IMAJU
 - POREZNE INICIJATIVE
 - JAVNE INVESTICIJE
 - KOMERCIJALIZACIJA IDEJA

6. NOVA EKONOMIJA

- ZATIM, SU IZ SFERE USPOREDBE SMJEŠTAJA INFRASTRUKTURE ZA VISOKE TEHNOLOGIJE POSEBNO **ZNAČAJNI ATRIBUTI**
 - FAKTORI TROŠKOVA
 - ISTRAŽIVAČKE INSTITUCIJE ...

6. NOVA EKONOMIJA

...

- **VJEŠTA I OBRAZOVANA RADNA SNAGA**
- **BLIZINA DOBAVLJAČA I TRŽIŠTA**
- **ZNAČAJNA TREĆA SKUPINA FAKTORA ODNOSI SE NA DRUŠTVENU INFRASTRUKTURU**

6. NOVA EKONOMIJA

- **SPOSOBNOST PRONALAZENJA I PREPOZNAVANJA INFORMACIJA I MOGUĆNOST PRISTUPA MREŽAMA ISTRAŽIVAČA I ZNANSTVENIKA**
 - **VAŽNA JE KVALITETA ZNANJA**
 - **I**
 - **PREDUVJET JE ZA STVARANJE I PRIHVAĆANJE INOVACIJA**

6. NOVA EKONOMIJA

- U VEĆINI STUDIJA O DIFUZIJI TEHNOLOGIJA POKAZANO JE DA SU **VJEŠTINA I SPOSOBNOST UMREŽIVANJA STRUČNJAKA** KLJUČNI FAKTOR KOJI POTIČE I OMOGUĆUJE IMPLEMENTACIJU I USVAJANJE NOVE TEHNOLOGIJE
- VALJA POTICATI SUSRETE, DISKUSIJE, ZAJEDNIČKI RAD STRUČNJAKA, KAKO ISTIH, TAKO I RAZLIČITIH PROFILA

6. NOVA EKONOMIJA

- U UVJETIMA SNAŽNO IZRAŽENE **KONKURENTNOSTI**, UZROKOVANE SVE VEĆIM BROJEM SUDIONIKA NA GLOBALNOM TRŽIŠTU
 - **KOMPARATIVNE PREDNOSTI SE MIJENJAJU**
 - **I**
 - **NESTAJU U KRATKOM VREMENSKOM RAZDOBLJU**

6. NOVA EKONOMIJA

- **NAVEDENO IMA ZA POSLJEDICU**
 - **NEPOSTOJANJE SIGURNOSTI I
TRAJNOSTI ZA BILO KOJU
ORGANIZACIJU**
 - **I**
 - **SVE KRAĆE ROKOVE ZA PROMJENE I
PRILAGODBE**

6. NOVA EKONOMIJA

- U SPOMENUTIM UVJETIMA KLJUČNU ULOGU IGRA VRIJEME KAO SREDIŠNJA KOMPETITIVNA VARIJABLA I “ADUT” ZA OSTVARIVANJE TRŽIŠNE PREDNOSTI
- PRIMJENA **ISTRAŽIVANJA I RAZVOJA (I&R)** POSTAJALA JE ŽILA KUCAVICA BROJNIH SOCIOLOŠKO - EKONOMSKIH PROMJENA

6. NOVA EKONOMIJA

- **VODEĆE ZEMLJE REAGIRAJU NA GLOBALIZACIJU KAO AKTIVNI KREATOR U JAČANJU GLOBALNE EKONOMIJE, AGRESIVNO PROMOVIRAJUĆI ZNANSTVENU I TEHNOLOGIJSKU POLITIKU PREMA ...**

6. NOVA EKONOMIJA

■ ...

- **OSIGURAVANJU KONKURENTSKE
PREDNOSTI I ZAPOŠLJAVANJA**
- **TE**
- **PRONALAZENJE RJEŠENJA
GLOBALNIH ZADAĆA VAŽNIH ZA
ČOVJEČANSTVO**

6. NOVA EKONOMIJA

- **SMISAO ANALIZE ULAGANJA POSLOVNOG SEKTORA U ISTRAŽIVANJA I RAZVOJ JEST DA SE – TEMELJEM POZNAVANJE POSLOVNIH PUTANJA PREDUZEĆA, TE PORTFELJA STRATEGIJSKIH KOMPETENCIJA PREDUZEĆA – RAZVIJU POTREBNE VEZE IZMEĐU STRUKTURALNIH ASPEKATA I NAJBOLJIH UPRAVLJAČKIH PRAKSI**

6. NOVA EKONOMIJA

- MEĐU TAKVE PRIPADA INTERNA/
EKSTERNA PODJELA RADA,
STRUKTURALNA I PROCEDURALNA
ORGANIZACIJA AKTIVNOSTI
ISTRAŽIVANJA I RAZVOJA I SL., KAO I
VEZE KOJE POVEZUJU STRATEGIJU I&R
S POSLOVNOM STRATEGIJOM

6. NOVA EKONOMIJA

- **KONAČNO VALJA POVEZATI RAZLIČITE ZNANSTVENE, TEHNIČKE, EKONOMSKE, SOCIOLOGIJSKE, PSIHOLOGIJSKE I DRUGE DISCIPLINE U CILJU UČINKOVITIH ISKORIŠTAVANJA I&R POSLOVNOG SEKTORA ZA EKONOMSKI RAST I DRUŠTVENI RAZVOJ**

6. NOVA EKONOMIJA

- MEĐU TAKVIM JE TEORIJAMA OD POSEBNOG ZNAČAJA SHVAĆANJE TEHNOLOŠKOG RAZVOJA KAO SLOŽENOGA DRUŠTVENOG FENOMENA, TE EVOLUTIVNO - INSTITUCIONALNI PRAVCI U EKONOMIJI KOJI SU SVOJIM IDEJAMA O EVOLUTIVNOM NASTANKU INOVACIJA UTRLI PUT SOCIOLOŠKIM ISTRAŽIVANJIMA TEHNOLOGIJE

6. NOVA EKONOMIJA

- **ULOGA POSLOVNOG SEKTORA U EKONOMSKOM RAZVOJU ODREĐENA JE RAZINOM NACIONALNOG INOVACIJSKOG KAPACITETA KOJI JE KONTEKSTUALAN I OVISAN O SOCIOKULTURNOM I POLITIČKOM OKRUŽENJU**

6. NOVA EKONOMIJA

- U BOSNI I HERCEGOVINI BI, S OBZIROM NA ZAOSTAJANJE **POSLOVNOG I&R SEKTORA** KOJE SE VEŽE UZ PROBLEME TRANZICIJE I PRIVATIZACIJE, ISTRAŽIVANJE DRUŠTVENIH ASPEKTA ZAOSTAJANJA MOGLO ZNAČAJNO PRIDONIJETI SPOZNAJI O TOME KAKO OVE POTEŠKOĆE PREVLADATI

6. NOVA EKONOMIJA

- **POJAM** **“ISTRAŽIVANJA”**
KONVENCIONALNO SE POVEZUJE SA
STVARANJEM NOVOGA ZNANJA
- **SVRHA** SE **“RAZVOJA”** PREPOZNAJE
KROZ PRIMIJENJENO ZNANJE
ZNANSTVENIKA I INŽENJERA

6. NOVA EKONOMIJA

- RAZVIDNO JE KAKO JE RIJEČ O **DVA ODVOJENA PROCESA** KOJI, TVOREĆI CJELINU, IMAJU SVOJE POSEBNOSTI
- **ISTRAŽIVANJE** JE USMJERENO NA USVAJANJE NOVOG ZNANJA
- **RAZVOJ** JE USMJEREN ODREĐENOM DOBRO DEFINIRANOM CILJU – NAJČEŠĆE PROCESU ILI PROIZVODU

6. NOVA EKONOMIJA

- KAO NEDOSTAJUĆA I POVEZNA KARIKA POJAVLJUJE SE **“PRIMIJENJENO ISTRAŽIVANJE”** KOJIM SE NASTOJI POVEZATI POJEDINE SEGMENTE ZNANJA U FUNKCIJI RAZVOJA ILI DIZAJNA ODREĐENIH PROIZVODA ILI PROCESA

6. NOVA EKONOMIJA

- **VEĆINA ZEMALJA ČLANICA EUROPSKE UNIJE PREPOZNALE SU:**
 - **POSLOVNU OKOLINU**
 - **PODUZETNIŠTVO**
 - **ODRŽIVI RAZVOJ**
 - **SELEKCIJU CILJEVA U KONKURENTNOSTI,**
- **KAO NAJVAŽNIJE RAZVOJNE IZAZOVE**

6. NOVA EKONOMIJA

- **IZBOR PRIORITETA OVISI O**
 - **TRENTAČNOJ DRUŠTVENO-EKONOMSKOJ I POLITIČKOJ SITUACIJI U ZEMLJI**
 - **I**
 - **NJEZINOM KONKURENTSKOM POLOŽAJU NA MEĐUNARODNOM TRŽIŠTU**

6. NOVA EKONOMIJA

- **SVAKA ĆE ZEMLJA ODREDITI SVOJE PRIORITETE**
 - U ODNOSU NA SVOJU UNUTARNJU SITUACIJU,
 - KAO I
 - U ODNOSU NA OĀEKIVANA DOGAĐANJA NA MEĐUNARODNOM TRŽIŠTU

6. NOVA EKONOMIJA

- **SPECIFIČNA PODRUČJA** U KOJIMA TREBA SNAŽNIJE DJELOVATI NA MIKROEKONOMSKOJ RAZINI KAKO BI SE POSTIGLI CILJEVI IZ REVIDIRANE LISABONSKE AGENDE JESU:
 - **PROMJENA U STRUKTURI OBRAZOVANJA, VJEŠTINA I STVARANJA LJUDSKOG KAPITALA ...**

6. NOVA EKONOMIJA

- **KREIRANJE ZAJEDNIČKOGA
EUROPSKOG PROSTORA
ISTRAŽIVANJA I INOVACIJA**
- **ULAGANJE U INTERNET, E-
COMMERCE I ICT**
- **RAZVIJANJE PODUZETNIČKOG DUHA,
PODUZETNIČKOG KAPITALA I MALIH I
SREDNJIH PREDUZEĆA (MSP) ...**

6. NOVA EKONOMIJA

...

- **POVEZIVANJE ZNANSTVENE BAZE S INDUSTRIJOM**
- **U PODRUČJU ISTRAŽIVANJA I INOVACIJA GLAVNI IZAZOVI S KOJIMA SE SUOČAVAJU ZEMLJE ČLANICE EU JESU ODREĐIVANJE OKVIRNIH UVJETA, INSTRUMENTA I INICIJATIVA ZA POTICANJE INOVACIJA**

6. NOVA EKONOMIJA

- NIJEDNA NACIJA NE MOŽE SAMA NAČINITI VLASTITIM ISTRAŽIVANJIMA SVE KORISNE I POTREBNE **TEHNOLOŠKE INOVACIJE** KOJE BI OMOGUĆILE
 - **POVEĆANJE PROIZVODNOSTI**
 - **I**
 - **OSTALE POZITIVNE EFEKTE**

6. NOVA EKONOMIJA

- **RAZVITAK NOVIH TEHNOLOGIJA I NJIHOVA DIFUZIJA KROZ FIRME I NACIJE KRITIČNE SU KOMPONENTE PROCESA RAZVITKA**

6. NOVA EKONOMIJA

- **NOVA TEHNOLOGIJA MOŽE OBAVITI DIFUZIJU NA VIŠE RAZLIČITIH NAČINA:**
 - **NA OSNOVI UGRAĐENOSTI U DOBRA I USLUGE**
 - **IZRAVNOM STRANIM INVESTICIJAMA**
 - **IMITATIVNIM AKTIVNOSTIMA DOMAĆIH PREDUZEĆA**

6. NOVA EKONOMIJA

- **SEKTORI VISOKIH TEHNOLOGIJA I INDUSTRIJE ZASNOVANE NA ZNANOSTI** OPĆENITO SE BOLJE I VIŠE KORISTE ZNANJEM I TEHNOLOGIJOM IZ STRANIH IZVORA
- **ZNANJE O TEHNOLOGIJAMA** MOŽE DOĆI OD KORISNIKA I DOBAVLJAČA, I OD KONKURENCIJE I JAVNIH INSTITUCIJA